

EPRAVO.CZ Digital: Stanislav Balík - O starých psech a nových kouscích

eFocus

„Blíží se chvíle, kdy se mám vrátit „na trh právních služeb“. Tak je prý nyní označováno to, co ještě před téměř čtvrtstoletím první polistopadový zákon o advokacii formuloval jako „poskytování právní pomoci“,“ píše bývalý ústavní soudce Stanislav Balík v aktuálním vydání EPRAVO.CZ Digital.

O starých psech a nových kouscích

Blíží se chvíle, kdy se mám vrátit „na trh právních služeb“. Tak je prý nyní označováno to, co ještě před téměř čtvrtstoletím první polistopadový zákon o advokacii formuloval jako „poskytování právní pomoci“. Moji kolegové, s nimiž jsem před deseti lety „kauzoval“, mě varují, že advokacie je dnes jiná a naznačují, že změna nastala směrem k horšímu...

Přiznám se, že jsem nechtěl zůstat nepřipraven.

V jistém časopisu, přinášejícím mimo jiné i „*samochvalné*“ články o životním stylu, jsem proto pečlivě studoval příběh, z něhož mi trvale v paměti utkvělo následující.

Onen tržní superman vyráží brzy ráno ze satelitního městečka na kole do kanceláře v centru Prahy, aby byl soutěživě jako první ve sprše, kterou mají v jejich obří *law firm* z nevysvětlených důvodů pouze jedinou, stihl se osprchovat a převléknout do tmavého obleku a takto oděn včas usedl k počítači. Tam vždy tři čtvrtě hodiny vytváří *billable hours* nad jakousi smlouvou, pak patnáct minut vyřizuje maily. Ve stanovený čas jdou všichni společně na oběd a při něm v poměru rozdělení času 3:1 napřed řeší *in english* pracovní věci, posléze si povídají rovněž v angličtině o svých zájmech, nejčastěji o drahých autech a luxusních hodinkách. Odpoledne pokračuje práce u počítače ve stejném modelu, jako tomu bylo dopoledne, a to až do chvíle, kdy *senior partner* odejde, nepochybně na obchodní večeři s klientem. Pak honem do cyklistického dresu a zpět domů. S chotí, přijíždějící na bicyklu z druhé strany, se setkává u branky. Sprcha, převléknutí a poté se jeho autem jede na večeři. Při té je třeba vyřešit dvě zásadní otázky, a to, zda na letní dovolenou k moři nebo na sever a zda byt vymalovat barvou žlutou či bílou. *Compromise*, tedy vlastně kompromis, protože zde se už konverzuje česky. Pojede se podle něho na sever, podle ní bude byt celý žlutý. Domů přijíždějí okolo 11 p. m. Další sprcha a odchod na lože. Na nočním stolku jej čeká kniha... Brzy ráno vyráží ze satelitního městečka na kole do kanceláře v centru Prahy... Na nočním stolku jej čeká kniha... Brzy ráno vyráží... Na nočním stolku...

Na takový trh právních služeb se evidentně nehodím.

Tak předně, bydlím v centru města a do kanceláře budu chodit pěšky či jezdit „*sockou*“. V jejím voze díky stařecké dalekozrakosti přečtu sedícím spolucestujícím přes ramena pár titulků v novinách, abych seznal, že je zbytečné si je kupovat. Namísto sprchy si dám s kolegyněmi a kolegy v kanceláři „*socku*“ (což v moravštině znamená „*turka*“), a s ní spojenou ranní debatu o všem možném. Na rozdíl od jízdy na kole, která by mohla ve vztahu k uchování zdravého rozumu nebezpečně odkrvit mozek, mi káva a vlídné slovo mozek naopak prokrví. Ještě štěstí, že v poledne budu jíst pokaždé jinde, podle

toho, kam mě kauza zavane. O karburátoru totiž nevím nic ani *in czech*. Zato pozorování cvrkotu třeba i osamoceně v restauraci nad poledním menu mi nechá odposlechnout nejednu moudrost hlasu lidu. Odpolední program proběhne podle papírového diáře, který se zatím stále ještě vyrábí. Než bude doma připravena večeře, skočím možná se džbánkem pro pivo k výčepu za rohem, nebo si otevřeme láhev vína, nad níž nechám choti a synovi nahlédnout do běhu svého dne a vyslechnu příběhy o dnu jejich. Pokud budu mít ráno první stání až od 10 hodin, tak než zhasnu, nařídím budík pouze z opatrnosti... Ráno si dám k snídani třeba míchaná vajíčka nebo párek...odpoledne zůstanu v kanceláři tak dlouho, abych šel rovnou na „Právnickou středu“... Ráno se mi sice nebude chtít vstávat, ale musím, klient bude zvonit u dveří kanceláře již v 8 hodin... Večer usnu únavou u zpráv, beztak je okurková sezona...Ráno vstanu svěží, budu celý den psát a těšit se na večerní koncert České filharmonie...

Není ani třeba dále pokračovat, každému je jasné, že v kultovním americkém filmu *Rozsudek* jsem od začátku držel palce hlavnímu hrdinovi v podání Paula Newmana...

Je vskutku dnešní advokacie jiná a horší než bývala?

X X X

Nad poměry v advokacii v minulosti lamentoval a i v budoucnu bude nepochybně lamentovat leckdo.

Z téměř nepřerušenoho řetězce stesků si dovolím snést několik ukázek.

„Ani nevím, co bych psal; nák mi přes leto vyschnul mozek; a není také divu, aby člověk při té naší pořád stejné nádenické práci nezdrěvěněl; teď jsem psal židovské kvitance na křesťanské mozoly, a pak zas exekuci za boháče na chudáka a tak to jde pořád in infinitivum, ale sine gratia; zůstanout mi téměř všichni za to dlužní; a to zas počítám a upomínám, takže nemohu naříkat, že bych neměl práci, ač lidé dobývajíce řepu, sotva jednou za týden do kanceláře přijdou,“ psal dne 15. října 1883 advokát v Kostelci nad Orlicí Ferdinand Šimák procesualistovi a kanonistovi profesoru Emilu Ottovi...

„Otázka, která tvořiti má předmět tohoto pojednání, v běžné formulaci: „je-li advokacie úřadem či živností?“ zaměstnávala již před desetiletími literaturu i zákonodárné sbory,“ zahájil svoji přednášku *O postavení advokacie v ústrojí státním a společenském*, proslovenou dne 21. května 1904 na I. sjezdu českých advokátů pozdější prezident Advokátní komory v království Českém Eduard Koerner. Dále uvažoval mimo jiné i o tom, že *„advokáti právem naříkají, že jest jich nadbytek a méně majetné a nemajetné třídy - rovněž právem - si mohou stěžovati, že odborné právní pomoci je nedostatek. Jest sice nad potřebu pohotových sil k poskytování právní ochrany, leč tato při organizaci advokacie na zásadách soukromohospodářských stala se zbožím pro drobného konsumenta příliš drahým.“*

Ve spise nazvaném *Nadvýroba právníků*, podal v roce 1930 Jan Kapras ml. následující statistické údaje:

„Advokacie je již dnes nejen saturována, nýbrž i přeplněna tak, že vyhlídky samostatné existence jsou tu celkem malé. Před válkou v Rakousku připadlo 18 advokátů na 100 tisíc obyvatelů, v roce 1930 jich bylo v Československu 27 na stejný počet obyvatelstva. Počítáme-li však také koncipienty, pak je dnes v Československu na každých 100.000 lidí více jak 40 advokátů.“ V poznámce pod čarou je dále uvedeno, že *„také v průmyslovém Německu bylo před válkou 18 advokátů na 100.000 obyvatelů. Ve Francii připadalo tehdy na 100.000 lidí 26 advokátů, v Itálii dokonce 59...“*

O osm let později s největší pravděpodobností advokát a sociolog Emanuel Chalupný, píšící pod pseudonymem Karel Květ, ve spise *Advokacie. Příspěvek k sociologii advokátního stavu* konstatoval:

„Advokacie se zkomercializovala, ale obchod podléhá hospodářským zákonům nabídky a poptávky, a

pokud se týče poptávky, ta neměla nikdy své kořeny jen v lidských potřebách etických, za to vždy se řídila vlastní způsobilostí ke vzájemnému plnění, vlastní platební schopností. Lze se proto diviti, že se v oboru právní ochrany nevytvořily poměry jiné, nežli analogické těm, které v hospodářském životě vůbec jsou výsledkem možnosti, aby nabídka resp. způsobilost k ní soustřeďovala svoji pozornost na hodnoty těžkého průmyslu, zatím co poptávka často musí upíratí nespělé své oči k úřadovně Červeného kříže? A lze se diviti, že každá větší stagnace v odbytu znamená pro advokáty existenční otřes, takže celý jejich život vyplněn jest obchodní kalkulací, jak otřesu tomu se vyhnouti?“

A konečně, abychom se přiblížili dnešním dnům a překročili české hranice, citát z článku bývalého předsedy CCBE Ramóna Mullerata *Advokacie - na rozcestí mezi uchováním důvěry klientů a úlohou strážce bran a informátora* pro Bulletin advokacie z roku 2003:

„Další hlasy tvrdí, že advokacie začíná být příliš zkomercializovaná a že se advokáti často chovají nevhodným způsobem. Mluví se i o úpadku kolegiality a kolektivní zodpovědnosti, o honbě za ziskem, která pokračuje na úkor času původně vyhrazeného poskytování služeb pro bono a sociálně zodpovědnému jednání. V neposlední řadě slyšíme, že mnozí advokáti ztrácejí kontakt s ideály sociální spravedlnosti, které je původně přivedly k rozhodnutí pro tuto profesi.“

Za prostudování arciť stojí plná znění textů, z nichž bylo citováno...

X X X

Dalo by se skoro říci *nihil novi sub sole*.

Vraťme se však k dvojkolejně advokacii.

Bude vůbec - řečeno terminologií ekonomů - tržní superman mým konkurentem?

Vybavuji si, jak jsem naposledy potkal zvěčnělého pražského advokáta Jaroslava Havelku před fortanou soudní budovy na Ovocném trhu. Na otázku, jakou věc tam má, mi odpověděl, že vzhledem k jeho věku se nemůže jednat v zásadě o nic jiného než o dědictví nebo o důchod, a tentokrát je to ten druhý případ...

Přestalo již platit, že vrána k vráně sedá?

Nezalekli by se moji klienti již samotného vstupu do recepce Továrny na právo?

Neopovrhují mnou apriorně klienti *Právní kanceláře Obří & Welechytrák, Ltd.* již jen proto, že bych s nimi nechtěl marně soutěžit o to, kdo má tučnější konto?

Měnili by *Obří s Welechytrákem* svoji agendu za tu moji tak, jako já bych nikdy neměnil pocit volnosti za svoji transformaci na pouhé kolečko v soukolí?

Běžel by komercialista *Obří* v neděli v poledne s potěšením *i. s. Welechytráka* na vazební věc „*sedmkrát lepeného recidivisty*“ nebo je spíše rád, že nutnou obhajobu dělat nemusí, ježto od toho jsou tu jiní?

Je tedy klasická advokacie opovržením hodná nebo není?

Proč má *team building* s děravými koulemi v rukách či konaný na golfovém hřišti suplovat zkušeností lidstva prověřenou moudrost o kolegiální a mezigenerační vzájemnosti a sounáležitosti?

Smrdí samochvála a má se dobré zboží chválit samo?

Tempora mutant et nos mutamur cum iis?

Odzvonilo definitivně generální praxi?

Zanechme raději úvah o trhu právních služeb a vraťme se k archaickému modelu právní pomoci.

x x x

Pro advokáty a advokátní koncipienty se nabízí téma k zásadnímu zamyšlení.

Prvá otázka zní, koho ze svých kolegů by si konkrétně zvolili za svého advokáta v případě, že by se sami ocitli ve velmi překerní situaci.

Druhým krokem budiž sestavení žebříčku vlastností, pro něž by byl tento kolega vybrán.

Nakonec zákonitě zbývá již jen sebereflexe a hypotetická úvaha o případné reciprocitě...

Nevyšla vám v druhém kroku také jako nejdůležitější spolehlivost a schopnost empatie?

V nekrologu advokáta, který zemřel koncem 19. století, jsem si dále v tomto kontextu všiml nádherné věty:

„Zesnulý byl velmi oblíben pro svoji lidumilnou povahu.“

Abych pravdu řekl, nevím, zda trh právních služeb je nasycen či přesycen, jsem si však jist, že v žádném případě není absolutně zasycen. Můj šestý smysl mi říká, že ohrožený typ *pocitivity lidumilného* zůstává pro klienty stále toužebně hledaným advokátem.

Bude mi ctí, vezmou-li mě mezi sebe zpět kolegyně a kolegové, kteří se novým kouskům nehodlají naučit...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
bývalý ústavní soudce a advokát v Praze

Zdroj foto: ČTK

[*] Příspěvek byl uveřejněn v aktuálním čísle časopisu EPRAVO.CZ Digital - srpen 2014.

V aktuálním vydání EPRAVO.CZ Digital s tématem „Advokáti v pohybu“ naleznete rozhovory s patnácti partnery advokátních kanceláří anebo analýzu aktuálních přesunů na trhu právních služeb. Číslo si můžete stáhnout zdarma na App Store a Google Play. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [LEAGLE.ONE: Kdo pomůže dětem vybrat správnou cestu, když dnešní profese zítra nemusí existovat?](#)
- [Jindřich Fuka novým advokátem Aegis Law](#)
- [LEAGLE.ONE: Advokacie po nástupu AI: Kdo se přizpůsobí, získá náskok. Kdo ne, může zůstat pozadu](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Český Deloitte Legal posiluje: Jiřina Procházková jmenována CE partnerkou](#)
- [V lednu přišel šok. Ze seznamu zmizely tisíce soudních překladatelů](#)
- [LEAGLE.ONE: Triangle Family Office #11: Mezigenerační převod majetku: Největší chyba je neudělat nic](#)
- [Koupě nemovitosti v Rakousku: vedlejší náklady v praxi](#)
- [Žaloba v civilním právu procesním](#)
- [Legal Innovation Day 2026: AI v právu v praxi - inspirace, konkrétní řešení i prostor Libra](#)
- [KJT: přijedte do Varů diskutovat o problematice reparace škody a újmy](#)